

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI ELM VƏ TƏHSİL NAZİRLİYİ
BAKI DÖVLƏT UNİVERSİTETİ

BAKALAVRİAT PİLLƏSİ ÜÇÜN

İXTİSAS – Fizika

FƏNN – Mexanika və nisbilik
nəzəriyyəsi

BAKI 2024

Mövzular üzrə saatların bölgüsü

№	Mövzular	Saatlar			
		Cə	m	M	L
		mi	ü h	ə ş	a b
		60	3 0	1 5	1 5
1	Dəyişənsürətli hərəkət. Orta və ani sürət.Əyrixətli hərəkət. Mərkəzəqaçma təcili. Tangensial təcil. Bucaq sürəti və bucaq təcili.Bucaq sürəti ilə xətti sürət arasında əlaqə. Bucaq təcili ilə xətti təcil arasında əlaqə.		2	2	
2	Nyuton I və III qanunları. Nyutonun II qanunu. Kütlə və qüvvə. Qalileyin nisbilik prinsipi. Qaliley çevirmələri. İmpuls. Impulsun saxlanma qanunu.		2	2	
3	Dəyişən kütləli cismin hərəkət tənliyi (Meşşerski tənliyi). Siolkovski tənliyi. Maddi nöqtələr sisteminin kütlə mərkəzi. Kütlə mərkəzinin hərəkəti.		2		
4	Sürtünmə qüvvələri. Sürüşmə sürtünmə qüvvəsi. Elastik qüvvə. Qüvvə və deformasiya arasında əlaqə. Huk qanunu. Cazibə qüvvəsi. Ümumdünya cazibə qanunu. İş və güc. Konservativ və qeyri-konservativ qüvvələr.		2	2	
5	Kosmik sürətlər. Ağırlıq qüvvəsinin gördüyü iş. Elastiklik qüvvəsinin gördüyü iş. Enerji. Kinetik və potensial enerji. Enerjinin saxlanma qanunu. Kürələrin elastiki və qeyri-elastiki toqquşması.		2	2	
6	Düzxətli hərəkət edən qeyri-ətalət hesablamada sistemində hərəkət. Fırlanan hesablamada sistemi. Mərkəzdənqaçma		2		

	ətalət qüvvəsi. Koriolis qüvvəsi.				
7	Bərk cismin irəliləmə və fırlanma hərəkəti. Müstəvi-paralel hərəkət. Bərk cismin fırlanma hərəkəti dinamikasının əsas tənliyi.		2	2	
8	Qüvvə momenti və ətalət momenti. Fırlanma cisminin simmetriya oxuna nəzərən ətalət momenti. Nöqtəyə və tərpənməz oxa nəzərən qüvvə momenti.		2	2	
9	Hüygens – Şteyner teoremi. Fırlanan bərk cismin kinetik enerjisi. Mürəkkəb hərəkət edən bərk cismin kinetik enerjisi.		2	2	
10	İmpuls momenti. İmpuls momentinin saxlanma qanunu. Ideal mayenin hərəkəti. Axın xətti. Axın borusu. Axının kəsilməzlik qanunu. İmpulsun saxlanma qanununun axan mayeyə tətbiqi.		2		
11	Enerjinin saxlanma qanununun axan mayeyə tətbiqi. Bernulli tənliyi. Bernulli tənliyindən çıxan nəticələr.		2		
12	Bernulli düsturundan çıxan nəticələr. Real mayenin hərəkəti. Laminar və turbulent hərəkət. Real mayenin axma sürəti. Puazeyl qanunu.		2		
13	Rəqs hərəkəti. Harmonik rəqslər. Harmonik rəqsi hərəkətin sürəti, təcili və enerjisi. Sönən rəqslər. Sönmə dekrementi. Keyfiyyət əmsalı. Bir düz xətt üzrə baş verən rəqslərin toplanması.		2	1	
14	Nisbilik nəzəriyyəsinin təcrübi əsasları. Xüsusi nisbilik prinsipi. Eynşteyn postulatları. Lorens çevirmələri.		2		
15	Hərəkət edən cismin uzunluğunun qısalması (Lorens qısalması). Zamanın gecikməsi. Məxsusi zaman. Relyativistik kütlə. İmpuls və enerji.		2		
	Laboratiya işləri				

1	Atvud maşınında düşmə qanunlarının öyrənilməsi.				2
2	Riyazi rəqqas vasitəsilə ağırlıq qüvvəsi təcilinin təyin edilməsi.				2
3	Əyilmə üsulu ilə Yunq modulunun təyin edilməsi.				2
4	Trifilyar asqı üsulu ilə ətalət momentinin təyini.				2
5	Bərk cismin fırlanma hərəkətinin öyrənilməsi.				2
6	Elastiki yayın uzanması zamanı görülən işin təyin edilməsi.				2
7	Çarxın ətalət momentinin təyin edilməsi.				2
8	Maksvel rəqqasının hərəkətinin öyrənilməsi.				1